GAZETA POLSKA

Prenumerata w miejscu kwartalnie złp. 12— miesięcznie złp. 4. Ner pojedyńczy gr. 6.

№ 233

Prenumerata na prowincji z opłatą pocztową złp. 20 kwartalnie.

w Warszawie dnia 27 Sierpnia 1828 roku we Srodę.

Wiadomości Handlowe.

Giełda Warszawska dnia 26 Sierpnia 1828 r.

Wexle.	Kurant Polski. żądano. zł.	gr.	płacon. zł.	gr
Amszterdam 250 z. r. 2 mies.	864	—	—	—
Berlin 100 r. tal. 2 mies.	604	—	602	5
ditto z kr. terminem	609	—	—	—
Gdańsk, 100 tal, 2 mies.	604	—	602	—
ditto z kr. terminem	609	—	607	—
Hamburg, 300 m. k. 2 mies.	912	—	909	—
ditto z kr. terminem	—	—	—	—
Londyn, 1 funt szter. 3 mies.	41	10	41	5
Moskwa 100 r.b. 1 mies.	—	—	—	—
Petersburg ditto ditto	—	—	—	—
Paryż, 300 fran. 2 mies.	493	15	—	—
Wiedeń, 150 zł. reń. 2 mies.	632	—	630	—
Wrocław, 100 tal; 2 mies.	604	—	603	—

Gotowe pieniądze	Kurant Polski. żądano zł.	gr.	płacon. zł.	gr
Złoto Polskie	—	—	—	
Imperjały ros. -	—	—	—	
Dukaty Hol: nowe 1 sztuk	20	10	20	8
ditto stare - -	20	9	20	$7\frac{1}{2}$
ditto na passir -				
ditto austrjackie -	19	28	19	25
Frydrychsdory -	34	15	34	$7\frac{1}{2}$
Pruski kurant 100 tal.	603			
ditto bilety kassowe				
Assygna. Ros. 100 rubli			177	25
Bilety bankowe austrjackie				
Einlesung Szeiny ditto				

Papiery.	Kurant Polski. żąd zł	gr	płac. zł.	gr.
Listy zastawne, za 100 złot.	87	$7\frac{1}{2}$	85	$22\frac{1}{2}$
Obligacje hypoteczne			75	
Assekuracje skarb: 100 złot.			74	
Obligacje pragskie 100 złot.			74	
Dow; k. centr. likwidacyjnéj				
ditto ditto za żołd			35	
ditto ditto za inne				
Zapisy drogowe -			75	za
Obligac. ros. 6 od 100 w assyg.			16	100
ditto ditto ditto w srebrze			$10\frac{1}{8}$	dit.
ditto ditto ditto w srebrze			$8\frac{1}{3}$	dit.
ditto 5 od 100 w Hamb. Cert.			$8\frac{1}{4}$	dit.
ditto ditto dit. w Poż. Angl.			$9\frac{1}{4}$	dit.

GDAŃSK d. 21 sierpnia. — Ostatnia poczta angielska którą tu odebrano, była z dnia 8 b. m., a lubo przywiozła podwyższenie ceny pszenicy o kilka szylingów, nie zadowolniło to jednak tutejszych właścicieli, którzy większego spodziewali się podrożenia. (To, w rzeczy saméj nastąpiło). Z Holandji odebrano także doniesienie o podrożeniu pszenicy blisko po 10 Fl. na łaszcie, lecz dla tego nieprzedsięwzięto tu żadnéj spekulacji, bo wszyscy z niecierpliwością oczekują przyszłéj poczty angielskiéj. Cena zboża stoi w ogólności nieco lepiéj bo właściciele nie są także skłonni do układów.

Ze zboża polskiego przedano od d. 15 do 21 b. m. pszenicy $106\frac{5}{6}$ ł. i płacono: 129 funtową po 357 do 360, 130 fn. po 377, 131 do 133 fn. po 400, 430 435 do 450 Fl. ($30\frac{1}{6}$ do $34\frac{3}{4}$ złp. za korzec warsz.)

Od dnia 13 do 19 sierpnia, przewieźli płody polskie przez Toruń następujący szyprowie: Gayke $10\frac{1}{2}$ łasztów pszenicy, Langa i komp. $50\frac{1}{2}$ ditto, Schmidt et komp. 68 ditto, Goldschein 361 belek, Tenże 410 ditto, Tenże 583 ditto, 190 desek, 500 cetn. popiołu, Kaczyger 780 belek, 60 desek, 150 cet. popiołu, Drange i komp. $93\frac{1}{3}$ ł. pszenicy, 53 belek dębowych, 4 fasy potażu, B. Honswicz 1281 belek, Tenże 1191 ditto, Tenże 158 ditto, Teichman 709 ditto, Perlman 551 ditto, Tenże 318 ditto.

Targ na wełnę w Pradze czeskiéj.

Niewiadomo z dokładnością wiele znajdowało się wełny na targu Pragskim od 14 do 19 lipca, nie mniéj jednak 12 a może nawet 15 tysięcy cetnarów. W ogólności kupujący byli tego roku z prania wełny więcéj zadowolnieni jak w zeszłym. Ceny były w porównaniu do cen innych targów niemieckich, umiarkowańsze. Wełny w piękniejszym gatunku było mało, to dowodzi, że najwyższa cena była 110 złt. r. Przedano najwięcéj w cenach od 60 do 80 zł.; w cenach od 80 do 100 złt. zaledwie połowę tyle. Ordynaryjną płacono 60 złt. i niżéj; tak zwaną włościańską (Bauernwolle) najwyżéj 40 złt. — Porównywając targ pragski z wrocławskim, płacono na tym ostatnim 20 do 30 procent lepiéj, albowiem ceny tameczne były 40 do 130, 60 do 195 talarów, ile, gdy porównamy obok tego, cięższą wagę i wyższy kurs srebr: monety w Pradze, w stosunku do lżéjszéj wagi i niższego kursu w Wrocławiu.

WIADOMOSCI KRAJOWE I ZAGRANICZNE.

KROLESTWO POLSKIE

—*Prokurator krolewski przy trybunale cywilnym I instancji województwa mazowieckiego.* — Podaje do wiadomości, iż Stanisław Kłoczewski uwolnionym został od obowiązków komornika sądowego powiatu czerskiego, i że wszelkie jemu powierzone akta, strony interessowane od podsędka tegoż powiatu odebraé mogą. — W Warszawie dnia 9 sierpnia 1828 r. — *Hoffmann.*

—Xiąże Franciszek Sapieha przybył z Wiednia do tutejszéj stolicy.

—W obwodzie gostyńskim, w zeszłym tygodniu, pies

wściekły pokaleczył 14 osób obojéj płci. Władze miejscowe natychmiast użyły wszelkich środków, aby to zdarzenie, dla pokaleczonych nie miało szkodliwych skutków.

Prenumerata na nową edycję szkoły Karola Kurpińskiego.— Szkoła na fortepiano Karola Kurpińskiego, jest uznana za najdokładniejszą w swoim rodzaju: tłomaczy bowiem jasno początkowe zasady muzyki; ułatwia postęp nauki przez porządne rozwijanie tychże zasad; podaje łatwe sposoby pokonania wszelkich trudności tego instrumentu; najdrobniejsze szczegóły, nietylko że nie są w niéj przepomniane, ale owszem, nader starannie pozbierane i systematycznym rozmiarem uporządkowane. Z tąd też od lat dziesięciu znajduje to dzieło najlepsze przyjęcie, zwłaszcza od tych, którzy niemają sposobności miéć nauczyciela muzyki. Ponieważ znaczna liczba rozeszłych exemplarzy całkiem wyczerpnęła edycję starą, dała się więc uczuć konieczna potrzeba nowéj edycji, a to z trzech ważnych powodów: I. Nieczystość i nieczytelność liter i nót, przez wytarcie i nadpsucie starych blatów; II. Mnóstwo niemałych błędów, które się stopniami powkradały przez szczegółowe dorabianie blatów nowych; III. Postęp saméj sztuki grania. Zatém ta nowa edycja jest znacznie przez autora poprawiona, nowemi uwagami i radami pomnożona, i najświéższémi przykładami stósownemi do dzisiejszego stanu sztuki wzbogaconą. Podpisanych zaś wydawców usiłowaniem będzie, aby takowa edycja była czystą i ze wszechmiar dogodną; nadto pragną wydawcy uczynić publiczności drugą dogodność, przez ogłoszenie prenumeraty na tak użyteczne dzieło: Exemplarz bowiem kupiony kosztować będzie, Złtp. 16, a prenumerowany tylko Złtp. 10. Dzieło wyjdzie z pod prassy w miesiącu listopadzie r. b. Życzący prenumerować raczą się udać do xięgarni podpisanych przy ulicy Miodowéj. *A. Brzezina: komp:*

—*Z Kozienic.*— W tych dniach umarł tu Maget, rabin wyznania mojżeszowego, a syn sławnego Mageta, który był wyrocznią i bożyszczem Żydów. Zamknięcie sklepów, kramów i straganów, płacz i głośne jęki mieszkańców wyznania mojżeszowego, zwiastowały zgon tego bogobojnego rabina. W rzeczy saméj ten wielbiony rabin miał być dobroczynny i sprawiedliwy.

AUSTRJA. — Hrabia Leon Potocki, który jako poseł rossyjski jechał do Lizbony, zatrzymał się w Wiedniu z powodu ostatnich wypadków w Portugalji i czeka na nowe instrukcje. (G. H.)

ANGLJA. — Gazeta *Sun* mówi: Francuzki minister spraw zagranicznych jedzie do Karlsbadu, pod pozorem do wód, ale w rzeczy saméj w celu dyplomatycznym. *Morning herald*, wyraża w ten sposób swoje zdanie o teraźniejszych okolicznościach: Mamy się za szczęśliwych, że xiąże Wellington, który z natury swojéj o odrazę od wojny, nie może być posądzany, od czasu objęcia swego urzędowania, nie starał się bynajmniéj o obudzenie w narodzie ducha wojennego. Gdyby ci, którzy dla obcego pożytku, kraj w nowe wtrącić chcą wojny, przyszłe ich wypadki na kamieniu probierczym dawniejszych doświadczeń chcieli rozpoznawać, sądzimy, iżby znacznie ostygł szał, który ich teraz pobudza i łudzi. Zajmowanie się sztukami pokoju, jest prawdziwym każdego kraju interesem. Nie troszczmy się zatem o to, co odstrasza teraźniejszy rząd angielski wzorem przodków od wdawania się w spory, które nas mało, albo nic nie obchodzą, czy mądrość, czy przezorność, czy przykład historji, czy dług narodowy, i pomimo niezawodnych proroctw, że przed Bożem Narodzeniem rozpocznie się powszechna w Europie wojna, przekonani jednak jesteśmy, że to nie nastąpi i że Anglja w żadnym razie nie wda się w wojnę bez słusznéj przyczyny i bez poprzednich usiłowań o utrzymanie pokoju. — *Times* mówi: Jeśli uznamy blokadę wyspy Madeira, zadamy handlowi naszemu cios większy jeszcze, niż przez blokadę miasta Oporto. Taż gazeta zapewnia, że katolicy irlandcy ułożyli się z rządem; duch demokratyczny zastraszył majętnych katolików, są zatém gotowi dać pomoc rządowi, jeśli o nią będą wezwani. Ministrowie powinniby więc, jeśli chcą rzetelnie postępować, rozbroić katolików przez zaradzenie ich dolegliwościom. Jakoż xiąże Wellington wraz z wicekrólem irlandzkim, margrabią Anglesea, zajęli się gorliwie sprawą katolicką. — Wybór P. O'Connel kosztował 6,000 f. s. — Korder, który córkę niejakiéj Marten uwiódł, póżniéj w kłótni ją zastrzelił, w stodole ją zagrzebał, przyznał się w końcu do swojéj zbrodni i skazany został na szubienicę. Był on żonaty; zanim został stracony pożegnał się czule z swoją małżonką, radził jéj, aby albo wdową pozostała, albo przynajmniéj nie wybierała męża z tych co się podają przez gazety za kandydatów do małżeństwa. Korder bowiem starał się był przez gazety o żonę, zapewnił że jest poczciwym i majętnym i żonę swoję wybrał był z 45 panien, które oświadczyły były gotowość wnijścia z nim w związki małżeńskie; miejsce do poznania się umówione było w kościele, a iżby się nie omyliła która z konkurentek, przepasał był Korder czarną wstążkę na lewéj ręce. (G. B.)

FRANCJA. — »Im bardziéj, mówi dziennik rozpraw, im bardziéj zastanawiamy się nad stosunkami Anglji z resztą Europy, tym mocniéj przekonywamy się, że nieczynność jéj, niemoże trwać długo. Ani wątpić, że wypadki w Portugalji są dla niéj bardzo dotkliwe. Jakże poniżającą dla niéj jest rzeczą iż Don Miguel zniewagą okrył wojsko angielskie, że poseł angielski niemógł w stałości zrównać gabinetowi portugalskiemu, że gazeta urzędowa z odjązdu P. Lamb mocno była uradowana, że smutna drama zakończyła się przy okrzykach *Śmierć Anglikom*; że pułkownik angielski Doyle pomimo reklamacji osądzony w więzieniu, nakoniec, że okręty angielskie na Tagu poddawać się muszą rewizji! Hasło uspokojenia Europy, czy ma wyjść dopiero z Rio Janeiro? Ministrowie angielscy mówią od miesiąca o wzniosłym naczelniku domu brangancikiego i o sumiennem przestrzeganiu traktatów z rodziną tą zawartych. Ale czy w Portugalji niezachodzi *casus foederis*? A gdyby Don Pedro od xięcia Wellingtona, lub następcy jego, przystępu wolnego do córki swojéj do Portugalji żądał? czy mogłaby Anglja odmawiać okrętów prawéj królowéj, któréj krajowi przyrzekła pomoc? Anglja posłała już okręty po Portugalczyków, którzy w Galicji szukali schronienia i Europa życzy im szczęśliwéj podróży.«—Król J. wyznaczył kommissję do obliквidowania długów, jakie zaciągnęła familja królewska przed restauracją. — Malarz Vernet otrzymał krzyż legji honorowéj

i 2000 franków pensji. — Gazeta codzienna donosi, że gazeta Francji umieściła protestację biskupów bez ich wiedzy. — Dwadzieścia tysięcy rodzin, mówi gaz. fr. zwraca wzrok po zagranice Francji, dokąd się chronią nauczyciele młodzieży. Przytacza ona także list Ludwika XIV, pisany r. 1686 do arcybiskupa lugduńskiego z pochwałą za gorliwość w nauczaniu nowo nawróconych i z poleceniem, aby się zajął rozpoznaniem i kierunkiem wychowania w swojéj dyecezji. Podług tejże gazety, przyjmowały i odwiedzały Pana Vilelle w Tuluzie, najznakomitsze osoby, między któremi były takie, których nieznał. (G. B.)

GRECJA. — Flotylla grecka, blokująca brzegi messeńskie, przytrzymała dwa okręty neapolitańskie, 7 jońskich i jeden sardyński za nadwerężenie blokady; wszystkie posłano do Eginy. — W Alexandrji przygotowano jak najspieszniéj 30 okrętów przewozowych, które posłane będą do Grecji dla zabrania Ibrahima z wojskiem. —W ciągu czerwca przybyło do Chios ze Smirny, Mityleny i innych części państwa tureckiego, 300 cieśli i stolarzy, którzy się tam zajmą nakazanemi przez rząd turecki robotami. Pod okiem samego paszy zmierzono powierzchnię miasta, w którém domy na 60 sążni od wałów będą zrzucone. Właścicieli wynagrodzono gruntami. Zaczęto już burzyć mury. Pasza tamtejszy spodziewa się wylądowania flotty obcéj, ale jak dalece obawa jego zasadna, czas pokaże. (GB.)

HISZPANJA. — Król wjéżdzać będzie do Madrytu dwiema bramami tryumfalnemi, z których jedna kosztem kupców, druga kosztem municypalności jest wystawiona. Na ostatniéj odmalowano róg obfitości, nie rozsypujący obfitości, ale prosto postawiony, jak gdyby dopiéro obfitość napełnić go miała. — Do Madrytu przybył nadzwyczajny goniec angielski, z depeszami, które mają być wielkiéj wagi. (G. F.)

NIEMCY. — Dnia 11 sierpnia otwarty został nadzwyczajny sejm wejmarski, który zaraz nazajutrz po odczytaniu przyrzeczenia W. xięcia Karola Fryderyka na słowo i honor względem zachowania konstytucji i po złożeniu przez deputowanych przysięgi wierności, zamknięty został. — Gazety francuzkie musiały się omylić, gdy doniosły, że Don Miguel prosił o rękę xiężniczki austrjackiéj, albowiem Cesarz J. austrjacki ma tylko dwie córki: byłą cesarzowę francuzką i pszeoryszę żeńskiego instytutu szlacheckiego w Pradze. — Wielki zwornik Alexander Kantakuzeno, magnat wołoski, i Aga Mikołaj Ghika Multańczyk, bawili przez niejaki czas w Wiesbaden; obadwa zjednali sobie powszechny szacunek, jako ludzie starannie wychowani; w ciągu pobytu swego unikali rozmawiać o Grecji i zdawało się jak gdyby o biegu rzeczy mało wiedzieli. — P. Eynard podał znowu do wiadomości publicznéj niektóre szczegóły o Grecji. Prezydent pisze mu pod d. 7 lipca, że jest zdrów, jakkolwiek bardzo wiele ma do czynienia; z wdzięcznością wspomina o spaniałomyślnych zasiłkach Francji i Rossji, wynurza nadzieję, że Anglja nieodmówi ich również, że półkownik Heideck otrzymał przedłużenie urlopu, że za przysługi, jakie waleczny ten officer Grecji wyświadczył, nigdy dosyć wdzięcznym mu być nie może, że szkoły powstają, rolnictwo podnosi się, nakoniec, że pieniądze od króla bawarskiego i P. Eynard obrócone będą na żywność dla zgłodniałych mieszkańców Grecji zachodniéj. — Król J. Niderlandzki mianował xięcia Bernarda Sasko-wejmarskiego, jeneralnym gubernatorem osad wschodnio-indyjskich.
— Pełnomocnicy gmin w Monachjum, postanowili utworzyć fundusz dla ubogich rzemieślników w dniu imienin i urodzin króla bawarskiego, a natomiast oszczędzić koszta na illuminację miasta. — Król bawarski potwierdził plan do pomnika, który ma być postawiony na pamiątkę 40,000 Bawarczyków w ostatnich wojnach poległych. Będzie to prosta piramida z bronzu. — W wielkiém xięztwie Heskiém podniosła się cena Laubenheimera, ale inne gatunki wina coraz bardziéj tanieją. W Moguncji sprzedają butelkę po 5 i 6 krajcarów, a na prowincji nawet po 3 kr., tak, iż się obawiają aby konsumpcja piwa zupełnie nie ustała. — Do Offenbachu zwieziono już znaczne zapasy wyrobów pruskich na przyszły jarmark. Samego sukna przywieziono 2000 cetnarów. — Cała rodzina Rotszyldów zjechała do Frankfurtu; w teraźniejszych okolicznościach, uważają to za ważną w świecie giełdowym okoliczność. — Gazeta Moguncka pisze: »W krótce przyzwyczaimy się w pismach publicznych do odróżniania Grecji i Turcji. Los obudwu tych krajów zdaje się być bliskim rozwiązania, ale jakim stanie się to sposobem? Względem przyszłego losu Grecji będą musiały zajść modifikacje w traktacie z d. 6 lipca.» Autor tego artykułu opiéra zdanie swoje na tém, iż Turcja będzie musiała wynadgrodzić koszta wojenne oddaniem któréj z prowincji swoich, gdy tymczasem przez oswobodzenie Grecji i przez wynagrodzenie wojny, potęga turecka nie byłaby tak silną, jak sobie Anglja życzy. Zdanie to zdaje się być tym zasadniejsze, iż również Francja i zapewne Anglja żądać będą wynagrodzenia za wyprawy. (G. H.)

PORTUGALJA. — W Oporto panuje taka spokojność, iż się zdaje, jak gdyby wypadki niedawne, przed stu laty były się wydarzyły. — Znajdujący się na fregacie pod Lizboną stojącéj Francuzi, nie wysiadają na ląd i wszystko tak urządzili, jak gdyby mieli w bliskości nieprzyjaciela. — Na drzwiach kościelnych poprzybijano odezwy do składek na poparcie sprawy ołtarza i tronu. — Przypominają sobie teraz odezwę, którą r. 1824 ogłosił był Don Miguel i w któréj przyrzekał wybawić ojca swego ze szponów najszkaradniejszéj sekty i dokonać wielkie dzieło wytępieniem zapowietrzonéj sekty wolnomularskiéj. W owym także czasie wyszło pisemko, pod tytułem *O Combate*, w którém wolnych mularzy porównywano z żydami w Portugalji znienawidzonymi. I tak, żydzi nazywają innych wyznawców profanami, wolni mularze podobnież; żydzi jedzą najwięcéj mięka, miodu i mącznych potraw, wolni mularze jadają także potrawy w łożach; żydzi milczą w czasie świąt i wolni mularze nie mówią w swoich jaskiniach; żydzi zaprowadzili między sobą zupełną równość, wolni mularze chcą ją mieć powszechną; żydzi dążą do odbudowania swojéj świątyni, wolni mularze zatrudniają się także odbudowaniem świątyni; żydzi tylko Jehowie przyznają boską naturę, wolni mularze tylko swemu wielkiemu budownikowi; żydzi oddają cześć Delcie, czyli

trójkątowi, symbol ten jest także u wolnych mularzy czci przedmiotem; wolni mularze wywodzą swoje pochodzenie od Hirama, a zatém od żyda, etc. — Dekret z dnia 19 lipca stanowi, że Brazylja uważana będzie jako cesarstwo od Portugalji oddzielne, a zatem jako wszelki kraj obcy. — Wojsko nie miało wielkiéj ochoty do wyprawy przeciw wyspie Madeira, ale zrobiono mu nadzieję zdobyczy w domach majętnych kupców.— Anglicy nie salutowali nigdy Don-Miguela z okrętów, w czasie bytności Pana Lamb w Lizbonie; zwykle występowali tylko majtkowie na pokład i wywieszali banderę portugalską. Don Miguel użalał się o to, i kapitan Sartorius otrzymał istotnie rozkaz salutowania Don Miguela wystrzałami, gdyż nie do niego należy rozstrzygać spory etykietalne, zwłaszcza, iż Don Miguel w każdym razie jest przynajmniéj królewiczem. Aby się przekonać, czy kapitan angielski rozkazowi swego rządu jest posłuszny, wsiadł Don Miguel na statek, zakazał swoim okrętom strzelać, minął fregatę francuzką, a gdy był w obec Anglików, kazał statek nawrócić. Anglicy musieli więc salutować, podobnie jak Francuzi, którzy jednak opóźnili się i dopiero w tenczas salwę dali, kiedy już Don Miguela nie było widać. (G. B.)

TURCJA. — Goniec Smirneński z d. 15 lipca obliczył obecną siłę morską mocarstw zagranicznych na morzu lewanckiém: Anglja ma tam 4 okr. lin., 6 freg., 3 korw., 10 bryg., 2 kutry, razem 25 okrętów z 818 dział; Francja 4 okr. lin., 5 freg., 4 korw., 7 bryg., 3 galjoty, 4 gabary do transportów, razem 27 okrętów z 808 dział; Rossja 4 okr. lin., 4 freg., 2 korw., 4 brygi i 2 okręty przewozowe, razem 16 okrętów z 600 dział; Austrja 1 okr. lin. (zepsuty), 1 freg., 4 korw., 4 br., 7 gal., 2 penisz, 1 bryg lazaretowy, razem 20 okrętów z 310 dział; Niderlandy 2 freg., 2 korw., 1 bryg, razem 5 okrętów ze 106 dział. Zjednoczone kraje Ameryki północnéj 1 okręt lin., 1 freg., 2 korw., 1 galjotę, razem 5 okrętów z 208 dział. Wszystkich okrętów jest zatém na morzu lewanckiém 98, a dział 2850. Spodziewają się jeszcze szwedzkiéj i neapolitańskiéj eskadry. (G.B.)

WIADOMOŚCI NAUKOWE.

Dilletantyzm.

(Ciąg dalszy).

Jak każda nauka i kunszt ma swoich wielbicieli wyłącznie ich uprawie poświęconych, tak podobnie każda ma Dilletantów, co zalecy od zgłębiania jéj zasad, ducha i źródeł, przychodzą rządzić w niéj nieraz arbitralnie, w imieniu swego upodobania. Nadużycia tego rodzaju, postrzegamy szczególniéj w naukach i sztukach pięknych. Uznana prawda, że do uprawiania tych przedmiotów trzeba mieć pewne z natury usposobienie, nie odstrasza Dilletantów i owszem posłużyła im za zasłonę, którą pretensję swoją do sądzenia i działania w tych naukach nie raz okrywać zwykli. Ale niech raczą zwrócić uwagę, że postęp kultury od dawna i te nauki oddał pod badania i rząd rozumu. Filozofja, mianowicie niemiecka, zaprowadziła epokę jak w wielu innych rzeczach, tak i w sposobie widzenia nauk i sztuk pięknych. Zniknęły dawne przepisy prawideł, ale odtąd każdy oddział tych nauk, każda sztuka ma swoje zasady, swoję teorję, które znowu odnoszą się do ogólnych przyczyn, w prawach naszego umysłu zawartych. Do tak wzniosłego a nieodzownego widoku pięknéj literatury i sztuk, przybywa historyczna ich strona, także z nowego wyższego stanowiska uważana. Wiadomości te nieodłączne dziś od sztuk i literatury oprócz właściwéj instrukcji w szczególnych przedmiotach, usposabiają nadzwyczaj umysł do samodzielnego myślenia i działania; co jest pierwszym warunkiem w téj gałęzi kultury. Głęboka nauka i wolna czynność myśli, są dziś równie koniecznemi potrzebami dla poety i sztukmistrza, jak wrodzony talent i twórcze siły. Duch czasu potwierdza zupełnie ten wniosek. Zapatrzmy się na najpiękniejszy kwiat wieku, na Wielkiego Nieznajomego. Prawdziwe twory wiekowego natchnienia, romanse historyczne są dowodem równie jeniuszu jak olbrzymiéj erudycji i nauki uwielbionego Szkota. Sięgając nieco wyżéj, filozoficzne poezje nieśmiertelnego Schillera, nie sąż tworami razem natchnienia i głębokich badań umysłu i dziejów ludów! Sam nawet Bayron najswobodniéj oddający się swojéj poetycznéj fantazji, oprócz celniéjszych europejskich, posiadał kilka języków wschodnich.

Historja literatury europejskiéj, a mianowicie francuzkiéj i niemieckiéj, sprawdza zupełnie wnioski przytoczone przeciw Dilletantom; jak równie uświęca zasadę, iż tylko poświęcenie się właściwym przedmiotom, wydać może prawdziwie gruntowne i użyteczne skutki. Ton dworu Ludwika XIV wpłynął na ukształcenie ducha literatury francuzkiéj; upodobanie monarchy, które dworzanie podzielali, było jéj zasadą, z tąd też z samego początku, nie była jak przystoi na mistrzynię poważną. A gdy późniéj, ostatni zabytek dawnéj prostoty, pobożność, z obyczajów zniknęła; gdy liczne koterje rozmnożyły ducha dworskiego w narodzie, a dwór był zbiorem wszelkich zabaw i wszelkiego zepsucia; Dilletantyzm doszedł najwyższego stopnia. Literatura została lalką, którą się każdy bawił: nawet ci, którzy z powołania swego oddani byli naukom, rzadko byli w stanie coś głębokiego pomyśleć, lub prawdziwie naukowego utworzyć. Panowanie mody było zbyt przeważne, aby i tych nie pociągnęło i trzeba było być usuniętym z téj społeczności, aby jéj nie hołdować. Niemówimy tu o naukach ścisłych, te miały zawsze swych szczególnych przyjaciół i czcicieli, którzy zdołali nagrodzić to, co dylletantyzm niektórych mógł zepsuć, lecz w literaturze i pięknych sztukach, któż nie obwini Francuzów przeszłego wieku o lekkość, któż nie ujrzy zamiast naturalności pewnego wykwintnego przymusu obok błędów materjalizmu?

(Dalszy ciąg nastąpi)

Wyciągnięte numera w 717 ciągnieniu loterji liczbowéj, są następujące:

79. 35. 87. 37. 86.

Do dzisiejszego Nru dołącza się Ner 93 Dziennika obwieszczeń.